KFV-forskaren

Medlemsblad för Katrineholm-Flen-Vingåker Släktforskarförening

Nr 1 April 2022

Harpsund i Flens kommun Foto: Peter Steen

I detta nummer kan vi läsa om händelser vid Harpsund, en brand och en tragisk olycka i Katrineholm, tuberkulos samt att bensinen var dyr redan på 40-talet. Folkets Park i Flen firade 25 år 1931.

Läs om Harpsundsekan på sidan 3.

Ur innehållet

Ordföranden har ordet	2	.., sa bonden…..	7
Årsmötet 2022	3	Folkets hus i Flen firar 25 år	8
Sveriges dödsbok 8	3	Provinsialläkaren i Malmköping	9
Harpsundsekan	3	Brand i Katrineholm 1901	10
Säkerheten på Harpsund, förr och nu	4	Några tidningsklipp	11
Norrlänningen i Harpsunds trädgård	5	Nya medlemmar	12
Det var inte bättre förr	5	Program hösten 2021	12
Tuberkulos i början av 1900-talet	6		

KFV Släktforskarförening

Styrelseledamöter:

Christer Uddin, ordförande	070-848 66 25
Eivor Grafsund, vice ordförande	070-769 25 57
Marita Andersson, sekreterare	070-211 30 14
Anders Nilsson, vice sekreterare	070-609 21 72
Lennart Karman, kassör	073-756 88 55
Anne-Marie Lindblad, vice kassör, redaktör	070-603 31 01
Britt-Marie Skoog Blomberg	070-812 19 67

Suppleanter:

Inger Andersson	070-224 50 19
Kjell Lundström	070-671 14 51

Valberedningens sammankallande:

Inger Andersson	070-224 50 19

Revisorer:

Roland Elfving	076-195 34 27
Lars Berggren	070-234 77 23
Viveca Eriksson, ersättare	073-932 48 37

KFV-Forskaren

Anne-Marie Lindblad, redaktör och sammankallande
Stefan Gustafsson, layout 070-952 78 87

Programkommitténs sammankallande:

Eivor Grafsund

Föreningens adress:

Katrineholm-Flen-Vingåkers Släktforskarförening
c/o Anders Nilsson
Jägaregatan 56
643 31 Vingåker

E-post: info.kfvslakt@gmail.com

Hemsida: www.kfvslakt.se

Avgifter och konton:

Medlemsavgifter 2021	
Enskild:	210 kr/år
Familj:	250 kr/år
Bankgiro:	5049-6694
Swish	123 110 40 90
Organisationsnr:	802417-3638

Ordföranden har ordet

Många går vi och hoppas på att våren skall göra sitt intåg. Själv brukar jag hävda att Vasaloppet är ingången till våren, men blir ändå besviken när vintern håller i sig.

Återigen har detta virus gäckat oss och vi har varit tvungna till återhållsamhet i umgänget med andra människor. Fortsättningsvis skall vi fortfarande vara försiktiga och nu kommer kallelse till den 4:e sprutan för de som nått tillräcklig ålder.

Styrelsens arbete har inte stannat upp. Trots pandemin har vi våra möten, varav de senaste digitalt. Kassörens arbete har fortsatt med in och utbetalningar såväl som sekreterarens med protokollsskrivning, hemsida etc. Program måste fram, föreläsare bokas, tidningen skrivas och tryckas, material letas upp. Alltid dyker det upp något nytt. Ett nytt årsmöte är i antågande, närmare bestämt i maj. Där krävs ytterligare planering av styrelsen. Facebook och Instagram har etablerat sig i föreningen viket har visat sig vara ett ställe som människor hittat.

Senaste dödboken eller dödstickan fick föreningen hem till försäljning. Den innehåller ytterligare ett antal år att gräva i och kommer från släktforskarförbundet. Riksarkivet söker en arbetsledare för att starta en grupp i ett projekt som skall hjälpa oss forskare att kunna läsa gammeltext. Arkiv Digital travar på och kommer med flera boupptecknigar för olika socknar samt boende i Sverige 1970. Ytterligare tid framför datorskärmen!

Till sist en vädjan att betala medlemsavgiften för er som inte redan gjort det.

Christer Uddin
Ordförande

Ny adress eller mejladress?

Meddela föreningen din nya adress så att du inte missar någon information från oss.

Skicka till: *info.kfvslakt@gmail.com.*

Nästa nummer

Kommer i oktober 2022.

Inlämnade bidrag

Redaktionen välkomnar artiklar och berättelser till tidningen och förbehåller sig rätten att välja bland bidragen samt att redigera texten för att få plats.

Få tidningen digitalt

Meddela redaktionen om du vill ha tidningen digitalt med mejl istället för på papper. Då slipper vi dyra portokostnader.

Skicka till: *info.kfvslakt@gmail.com.*

Årsmöte den 4 maj kl 18.30

på Sandbäcksgården i Katrineholm (hörnet av Sveavägen o Lenagatan).

Ordföranden för Vallonättlingar Anders Herou berättar om valloner. Du kan köpa usb-minnet Vallon 6 med mera till specialpris.

Anmäl dig senast 25 april till *info.kfvslakt@gmail.com.*

Sveriges dödbok 8 - rätta fel

I den nya versionen har smugit in ett fel, bortfall av födelseort för några tusen personer födda på 1920-talet och några decennier framåt.

På Rötters hemsida hittar du instruktioner för att rätta till det. https://www.rotter.se/kontakta-oss/support/manualer-uppdateringar/svdb8

Lyssnar du på ”Släktband” och ”Familjehemligheter”?

Programmet som öppnar arkiven och journalerna och hittar släkten.

Sveriges Radios program ”Släktband” och ”Familjehemligheter” är två mycket intressanta program med många känslosamma berättelser.

Du hittar dem på sverigesradio.se och kan ladda ner dem till din dator eller mobil.

Sök på Släktband P1 eller Familjehemligheter P1 så kan du välja och vraka bland de olika programmen.

Harpsundsekan

- är förstås inte vilken eka som helst utan en roddbåt i trä, på den svenska statsministerns rekreationsbostad Harpsund, som transporterat världens mäktigaste i snart 70 år.

Ekan har blivit känd genom att prominenta gäster av tradition vid officiella besök tas med på en roddtur av Sveriges statsminister.

Tage Erlander, som var statsminister när regeringen godtog donationen av Harpsund 1953, var den som sjösatte den första Harpsundsekan samma år. Genom åren har bl.a George Pompidou, Willy Brandt, Angela Merkel och Kofi Annan fått sätta sig i ekan tillsammans med den svenske statsministern.

Den är berömd världen över, kanske framför allt på grund av foton som togs i juni 1964. Det var då statsminister Erlander gjorde den klassiska roddturen med ”Krusse”, Sovjetledaren Nikita Chrusjtjov. Då fick dock Erlander vackert sätta sig på aktertoften eftersom Krusse ville ro.

Läs mer om Harpsund i detta nummer av KFV-forskaren.

Sovjetunionens parti– och regeringschef Nikita Chrusjtjov, Tage Erlander och en tolk i Harpsundsekan på Harpsundssjön i juni 1964.

Från Floda till Harpsund. Säkerheten förr och nu….

Tidningens redaktör Anne-Marie Lindblad flyttade tillsammans med Kjell Lundström hösten 2021 från Floda till Lillgården på Harpsund. De har redan hunnit samla på sig många berättelser om sin nya hemtrakt. Vi får ta del av några i detta nummer av KFV-Forskaren.

I september 2021 flyttade vi efter 24 år våra bopålar från Floda till Harpsund. Ja inte till herrgården utan till Lillgården näst intill. Vi har på den korta tiden vi bott här träffat Stefan och Ulla Lövén som motionerat med två beväpnade livvakter i hälarna och en pansarbil strax bakom. Vi kan även notera att en glatt vinkande Magdalena Andersson gått stavgång, iklädd träningskläder och neddragen mössa. Även här återfanns beväpnade livvakter och pansarbil. Men så har det inte alltid varit.

I KFV-forskaren 2/2021 berättade Leif Furestig om hur han och hans hustru Ann-Christine på 60-talet flyttade torpet Solstugan från Stenhammars marker i Flen. Han har annat att berätta, bl.a om hur säkerheten var på Harpsund där han 1962 fick sitt första jobb som trädgårdsdräng.

Leif berättar: ”J*ag hade ingen aning om vad Harpsund var, men man sa åt mig att statsministern bodde där. Hälsa artigt och stå inte i vägen var råden. Att jag fick jobbet berodde på att min morbror kände någon som kände någon som bodde i Mellösa och Säpo var aldrig inblandat trots att jag skulle jobba i regeringskretsar.*

Statsministern på den tiden var Tage. Hans fru var Aina. Efternamnet användes bara då regeringsdokument skulle skrivas under. På Harpsund fanns en regeringsbil (en amerikansk Ford) med vidhängande chaufför och så fanns det andra regeringsbilar i Stockholm.

På sommaren var Tage och Aina nästan jämt på Harpsund och de tog sig nästan alltid dit i sin vita Volvo PV som Aina körde. Tage hade inget körkort. Följebil och Säpo var ord som ännu inte var uppfunna. Närmaste polis fanns i Flen men chaufförен på Harpsund, som bodde i en flygel, gillade fågeljakt tror jag. Han hade i alla fall ett hagelgevär. Detta var beväpningen på Harpsund om ett terroristangrepp hade skett. På min fråga till Tage om han kände sig osäker svarade han att om något hände så fanns det en kulvert under trädgårdens garage. Där skulle han och Aina gömma sig tills hjälp anlände. Luckan gick dessutom att låsa inifrån men han hade aldrig varit där och tittat efter.

Själv var jag säkerhetschef då Tage var där. Det var jag som la på kättingen i syrenhäckens öppning. Idag om Stefan Lövén sitter ensam och hejar lite högljutt på sitt favoritlag, kommer kanske säpovakten springande och undrar om det hänt något. Allt kanske inte har blivit bättre, men det gäller att anpassa sig till verkligheten.

Harpsund var på den tiden en helt öppen miljö. Vi spärrade av så att turisterna inte skulle gå upp på altanen då statsministern var där. Danmarks statsminister var där många gånger, jag tror de var personliga vänner. Då vidtogs inga säkerhetsåtgärder. Storbritanniens premiärminister Mc Millan var också där och då tror jag det stod en polisbil parkerad på Harpsund. Detsamma gällde då Västtysklands förbundskansler Adenauer var där. Men efter det jag slutat kom Krusse från Sovjet och då fanns det poliser i varenda buske. Därefter kom Palme som väl var mer kontroversiell och då ökade säkerheten. Och nu har terroristerna kommit. Säkerheten har stegrats och jag känner inte igen mig – men vi måste väl anpassa oss även om det är än så tråkigt.”

Så berättar en man vars första jobb som tolvåring var att fiska flodkräftor i Mellösasjön och sedan sälja dem för 10 kr kilot till Fisklisa i Flen.

Anne-Marie Lindblad

Kalabalik hos polisen

Kjell Lundström har hittat en artikel om hårda tag hos polisen i Katrineholm.

Polisen i Katrineholm fick strax efter klockan 24 i natt ta hand om ett par berusade resenärer, som medföljde snälltåget Stockholm -Göteborg. De båda kumpanerna, som var åtskilligt överlastade, hade på tåget ofredat sina medpassagerare och bland annat misshandlat en Örebroare så svårt att tågpersonalen måste anlägga ett första förband, innan mannen i Örebro kunde uppsöka läkare.

Vid ankomsten till polisstationen flammade bärsärkaraseriet upp igen, och ynglingarna, båda 21 år gamla, gick med våldsam frenesi löst på inredningen i arrestkorridoren. De drog ner lister och tvättställ och lyckades riva ner allt som över huvud taget var löstagbart, innan polisen fick bukt med dem.

Den ene mannen har visat sig vara en känd poliskund, som ofta figurerat i samband med inbrott och stölder, medan den andre ännu inte är identifierad.

Kjell Lundström

Källa

Katrineholmskuriren den 24 maj 1948.

Polismästaren, måhända inte i Katrineholm
Källa: Västergötlands museum

Norrlänningen i Harpsunds trädgård

Leif Furestig som vi bekantade oss med i KFV-Forskaren nr 2 förra året arbetade som trädgårdsdräng på Harpsund. Han arbetade med ”Norrlänningen” och fick en historia att minnas och berätta.

Harpsunds trädgård var, vid tiden för mitt arbete som trädgårdsdräng, en fungerande trädgård där det gick att köpa alla sorters grönsaker och blommor. Det berodde väl på att vi hade en genuint intresserad och kunnig trädgårdsmästare. Han tyckte nog att odlingarna var viktigare än parkskötseln.

På sommaren när jag var där var vi fyra stycken; trädgårdsmästaren, Hugo som haft egen trädgård i Skåne, jag själv samt mannen vars namn jag glömt. Vi kallade honom ”Norrlänningen” så låt oss fortsätta med det. Han hade haft ett torp långt norrut samt fru och många barn. Till slut gick det inte att leva på det som gården gav. Då trädde den gamla slogan för AMS in – alla måste söderut och han fick jobb som skogsarbetare på Harpsund. Allt skogsarbete var ackordsarbete och baserat på att man var frisk och använde motorsåg.

Norrlänningen var så böjd så han måste ha varit inspirationskälla för Hasse Alfredssons gubbe som knäppt ihop gylfen med västen. Dessutom var han rädd för motorsågen varför han handsågade till ackord som var baserat på unga män med motorsåg. Honom tyckte alla synd om så på sommaren fick han jobba i trädgården. Det finns saker som blivit bättre och en av de sakerna är att något liknande aldrig skulle hända idag.

Harpsunds trädgårdspaviljong 1940-tal.
Foto: Dan Samuelsson, SLM M012579

Jag vill avsluta denna berättelse med en historia om ”Norrlänningen” som kunde glädja sig åt litet. En egenskap som jag tror fått mycket stryk i vårt samhälle idag.

Han och hans fru hade nog aldrig tillgång till kontanter. De levde i självhushåll. Vid tiden för deras giftemål var alla vigselringar släta i guld. De som hade råd köpte 23 karat och övriga 18 karat. Det gick att se skillnad på ringarna, så det fanns kanske en liten statustanke. Norrlänningen och hans fru köpte 23 karat och jag kan tänka mig att det var deras livs lyx. Problemet med 23 karat var att det blev mjukare ringar som nöttes.

Så en dag, efter många års äktenskap, öste han ut dynga ur ladugården. Ringen glider av fingret och åker ut på dyngstacken. Hela familjen letade och letade men ringen var borta. När han sedan skulle lasta dynga på hästkärran till våren för att sprida på åkern så tyckte han att det blänkte till på dynggrepen. Och där satt ringen!

Förutom att han blev glad har jag fått en historia att bära med mig genom livet. Diorväskorna kan därmed framstå som lite fadda.

Leif Furestig

Det var inte bättre förr

Bevillningsutskottet var ett utskott i riksdagen som hade till uppgift att godkänna skatter och tullar. 1948 kostade en liter bensin 73 öre, vilket motsvarar 14,66 kr i dagens penningvärde.

1948 föreslog beviljningsutskottet en höjning av bensinskatten med 27 öre per liter, alltså till totalt ett pris på 1,00 kr per liter. 1,00 kr år 1948 motsvarar 20,09 kr 2022, enligt, SCB, Statistiska centralbyråns beräkningar. Alltså en prisnivå som ganska väl står i paritet med dagens prisutveckling.

Den här skattehöjningen med 27 öre 1948 fick ledarskribenten i tidningen Vi att reagera å det våldsammaste och med ordalag som väl stämmer överens med många av dagens reaktioner. ”Det kommer att innebära en tung börda för Sveriges motorfolk. Man kan inte sätta käppar i hjulet för bilismen utan att få kännbara verkningar för hela folkhushållet. Det kommer att pressa upp transportkostnaderna med minst 15%”.

Kjell Lundström

Bild: Upplandsmuseet AL7845

Tuberkulos en farsot i Sverige på tidigt 1900-tal

Vi har varit påverkade av covid19-pandemin nu i två år och fortfarande blir folk sjuka. Farsoter har drabbat oss genom historien. I mitten av 1900-talet handlade det om TBC, tuberkulos som drabbade många. Ulla-Britt Frandén har samlat information om sjukdomen.

Tuberkulos (TBC) är en av de vanligaste infektionssjukdomarna i världen trots att sjukdomen numera både går att förebygga, behandla och bota. Den har förorsakat hundratals miljoner människors död. En tredjedel av jordens befolkning beräknas vara bärare av tuberkulosbakterien. Flest sjukdomsfall inträffar i Afrika och Asien. I början av 1900-talet var tuberkulos allmänt utbredd i Sverige.

TBC orsakas av tuberkelbakterier som upptäcktes och renodlades 1882 av den tyske läkaren och bakteriologen Robert Koch (1843–1910). Genom djurexperiment påvisade han att den var orsaken till tuberkulos. Han tilldelades nobelpriset 1905 för sina upptäckter.

Tuberkelbakterierna, Mycobacterium tuberculosis och Mycobacterium bovis är de som har störst betydelse för sjukdom hos människan. Bovin tuberkulos angriper nötboskap och kan överföras till människa. Smittan överförs då ofta genom mjölk eftersom kor kan angripas av juvertuberkulos. Bakterierna växer långsamt och kan under gynnsamma förhållanden överleva i åratal. I människokroppen kan de förekomma latent under en persons hela livstid och är då inte smittsam.

Den vanligaste formen av tuberkulos är den som angriper lungorna men den kan också angripa andra organ. Tuberkelbacillerna kan via blod eller lymfkärl angripa vilket organ som helst. Hos barn och unga angrips ofta körtlar och kallas då körteltuberkulos, skrofulos, eller skrofler. Skrofulosens tuberkelbaciller var typiska för just nötkreaturstuberkulos. Tbc har bland annat också kallats lungsot, bröstilska och lungröta.

Tuberkulos i luftvägarna sprids genom upphostningar (luftburen smitta) och är den mest smittsamma. Smittorisken är störst vid nära och upprepad kontakt inomhus. Tuberkulos i andra organ är inte smittsam. Smittsamheten minskar snabbt och försvinner inom några veckor efter påbörjad adekvat behandling. De allra flesta som i nutid insjuknar i Sverige är födda i något annat land och de har oftast blivit smittade innan de flyttade hit. Många fall av tuberkulos i den svenskfödda befolkningen gäller personer över 80 år, varav de flesta har smittats i Sverige under början och mitten av 1900-talet.

Av tabellen kan man utläsa att från 2003 till 2015 ökade tbc i Sverige för att sedan avta igen. Andelen svenskfödda har kraftigt minskat sedan 1989 och utgör en liten del av alla fall.

Riskfaktorer för att utveckla tuberkulos är nedsatt immunförsvar till exempel infektioner, läkemedel och sjukdomar som nedsätter immunförsvaret.

I början av 1900-talet var TBC allmänt utbredd i Sverige och drabbade norra Sverige särskilt hårt. Befolkningen där hade inte tidigare varit i kontakt med smittämnet och hade därför inget skydd mot smittan. När det gäller tillgång till sjukvårdsresurser var Norra Sverige lågt prioriterad. Det är mer förvånande att så många människor överlevde sjukdomen än hur höga dödstalen var. Orsaken till den snabba spridningen i landet sägs vara industrialiseringen, vilket medförde stor omflyttning, trångboddhet i slumbostäder, svält och fattigdom. Särskilda sjukhus (sanatorium) byggdes för att ge vård till TBC-sjuka. Det var ofta vackra och pampiga byggnader.

Patienter och syster på sanatorium i Garphyttan.
Foto: Privat, Inger Anderssons morfar till höger.

Södermanlands läns tuberkulossjukvårdsanstalt invigdes som sanatorium 1914 och namngavs *Sanatoriet å Löt,* vilket var den ursprungliga beteckningen på Löts sanatorium, beläget strax utanför Strängnäs. Sanatoriet hade ursprungligen 98 vårdplatser för vuxna patienter Den siste sanatorieläkaren var docent Ivar Källqvist. Docent Källqvist ledde arbetet med sanatoriets omvandling till lungklinik och dess flyttning till en nybyggd lungklinik vid Centrallasarettet i Eskilstuna 1960.

Ett annat sanatorium i länet var **Blommenhof** utanför Nyköping som togs i bruk 1906 och fungerade som sanatorium fram till 1957. Därefter har Blommenhof inrymt flera olika verksamheter.

Albert Calmette fransk läkare, bakteriolog och immunolog, tillsammans med veterinären Camille Guérin var de första att ta fram ett vaccin mot tuberkelbakterien år 1906. BCG-vaccinet (Bacillus Calmette-Guérin) började användas i Frankrike 1921 framför allt mot barn. I Sverige påbörjades vaccinationen på 1930-talet men fick sitt stora genombrott efter andra världskriget.

Sjukvårdsinrättning med uppgift att spåra tuberkulos (Dispensärer) inrättades redan 1905 i Uppsala. Dispensärerna hade utrustning för skärmbildsundersökningar av lungorna och kunde påvisa TBC i lungorna. Under 1940-talet intensifierades det förebyggande arbetet mot TBC. Ambulerande dispensärer kunde då erbjuda screening till hela befolkningen för att spåra smittade och ge behandling. En insats som tillsammans med vaccination visade sig vara mycket effektiv. Vaccination skyddar inte till 100 % men minskar avsevärt riskerna att bli sjuk. I Sverige ingick BCG-vaccination i det nationella vaccinationsprogrammet för barn fram till mitten av 1970-talet. Numera erbjuds vaccinationen endast till särskilda riskgrupper.

Tuberkulos är ovanlig i vårt land men klassas fortfarande enligt smittskyddslagen som en allmänfarlig sjukdom. Inträffade fall ska anmälas till smittskyddsläkaren i regionen och Folkhälsomyndigheten. Från att ha varit en dödlig sjukdom är tuberkulos möjlig att förebygga och bota.

Ulla-Britt Frandén

Källor

Alf Sagnér. Livets tjänare. Bengt Forsbergs förlag, Malmö.1980.

Folkhälsomyndigheten: https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/smittsamma-sjukdomar/tuberkulos-tbc/.

Hjärt-Lungfonden. Artikel. Milstolpar i vår historia

Kungl. Maj:ts proposition nr 100, den 6 mars 1925.

Robin Fåhraeus; Läkekonstens historia. Vår tids medicin. Albert Bonniers förlag 1944.

Thomas Källström Medicinhistoria: Tuberkelbacillen och Robert Koch. Uppdaterad: 17 april, 2020 Publicerad: 9 juli 2019

….. sa bonden …… ur ”Svenska ordstäv”

Fredrik Ström förklarade 1929 i sin bok att det är skillnad på ordspråk och ordstäv. Ett ordspråk kan var högtidligt, allvarligt, sedelärande, filsofiskt etc. Ordstävet är mer självironiskt, satiriskt, tvetydigt – humoristiskt helt enkelt och kommer från det arbetande folket självt. Så här såg bonden på sitt liv:

- Jag är inte fallen för pråL, sa bonden, när man bad honom snyta sig i näsduken.
- Jämt skägg, sa bonden, skar öronen av sig.
- Det var fan, sa bonden, när prästen hälsade.
- Vad potäterna smakar gott när di är lagrade på det här viset, sa bonden, satte munnen till brännvinspannan.
- Sicken en djävul sa bond, fick se sotarn.
- Det var nära ögat, sa bonden, högg sig i tån.
- Det ger inte bröd, sa bonden, låg på åkern och sov.
- Bäst att tvätta sig hädanefter, sa bonden, när hustrun fick ett svart barn.
- Kupé, sa bonden, åkte i hölasset.
- Jag är också av gräveätt, sa bonden till greven.

Folkets Park i Flen

Vår ordförande Christer Uddin har läst och saxat ur Folkets Parks Jubileumsskrift efter 25 års verksamhet.

Utdrag ur Folkets Parks Jubileumsskrift 1906–1931.

Utöver den inledande prologen på 8 verser från den 7 juni 1931 beskrivs ett kvarts sekel. År 1906 var ett för arbetarrörelsen i Flen framgångsrikt år, då bildades bland annat Träarbetarfackföreningen samt Flens Arbetarkommun.

På initiativ av dåvarande Flens socialdemokratiska ungdomsklubb utlystes ett offentligt sammanträde i Godtemplarlokalen Flen, för att utröna om intresse fanns för bildande av en Folkets Husförening i Flen. Att döma av publiktillströmningen var intresset stort. Vid detta möte avhölls föredrag i Folket Husfrågan av dåvarande redaktören för tidningen Folket i Eskilstuna, Hans Fredrik Ström. Efter föredraget vidtog en diskussion, som utmynnade i att intresset syntes vara stort nog för bildandet av en Folkets Hus förening i Flen och en interimsstyrelse valdes. Denna styrelse utlyste ett konstituerande sammanträde den 22 april 1906. Stadgar för föreningen antogs och styrelse valdes vilket bestod av följande personer; Edvard Ekman ordförande, August Jonsson sekreterare, Carl Carlsson kassör, Gustav Hellström vice ordförande och Albert Linde vice sekreterare.

Första tiden av föreningens verksamhet inskränkte sig till agitation bland alla samhällsklasser om medlemskap för att inbringa andelskapital till att få medel till verksamheten. För att på kortare tid kunna erhålla medel till ett Folkets Hus beslutades på ett sammanträde 31 januari 1908 om inköp av tomterna 61 – 62 i Flen Municipalsamhälle och där kunna bedriva s.k. parkrörelse med uppträdande, fester, basarer och dylikt. Föreningen behövde fortfarande hitta en lämplig tomt för att kunna uppföra ett Folkets Hus. Den 20 maj 1909, beslutade föreningen att även inköpa tomt nr 76 vid torget i Flen, en tomt som föreningen ännu äger.

År 1911 blev även ett av de betydelsefulla åren inom Flens Folkparksrörelse,

då det beslutades att utbyta den dåvarande festplatsen ” Höjden” och flytta rörelsen till den nuvarande festplatsen med namnet Folkets Park. Samtidigt uppfördes den nuvarande dansbanan av byggmästare August Jonsson. Parken var naturligt vis inte i festdugligt skick - mycket återstod att göra. Hjälp kom från fackföreningar, organisationer och enskilda. Samma år beslutades om anslutning till Folkets Parkers Centralorganisation.

Den första artisten som uppträdde i Folkparken var den välkände och uppskattade parksångaren Calle Johansson från Nyköping.

Frågan om parkens utvidgning blev snart aktuell och på förslag av styrelsen beslutades vid sammanträde den 10 september 1912 att utvidga rörelsen till hela kvarteret, innehållande 5 tomter. Till 1918 gästades parken av många teatergrupper men bristen på en riktig teaterscen innebar att man fick använda dansbanan. Men då teaterverksamheten utökades och andra orter låg i framkant måste även Flens Folkpark öka sitt engagemang och förbättra rörelsen.

Byggandet av en friluftsteater tog fart 1928 efter styrelsebeslut. En friluftsteater borde ge parken en mer gedigen karaktär. Ett problem kom dock i dager – det fanns inte något tak över publiken. Tak över sittplatserna måste uppföras saknaden av detta innebar inställda evenemang vid regnig väderlek. Ett sådant beslut togs också 1931.

Den svårlösta frågan angående upp förande av ett Folkets Hus i Flen har ältats och varit ett diskussionsämne under lång tid. Folkets Husföreningen har ej haft ekonomiska resurser för trots att beslut tagits i frågan. 1926 kom även ritningar och kostnader upp och priset hamnade på 48 000 kronor vilket var det lägsta anbudet. Eftersom medel för byggandet saknades, uppkom idén om en ”Folkets Hus fond”. Styrelsen beslutade då att överlåta frågan till Flens Fackliga Centralorganisation som då skulle administrera fonden.

I jubileumstidskriften skriver några styrelseledamöter om tiden som varit de första åren, en sådan är **Axel Jonsson.** Han anser att det största hindret för utökning har varit ekonomin och att det kan lösas genom att öka antalet medlemmar.

Nils Pettersson ger också sin syn på det som varit. De besökande teatergrupperna fick framföra sin stycken på dansbanan. Golvet i dansbanan var för lågt varför de sittande bakom främre raden knappast såg något. Och då scengolvet var i jämnhöjd med marken hände det ibland att katter och hundar kom inmarscherande på scenen. Ett sådant tillfälle var då parken gav ” Bröderna Östermans Huskors ” och scenen besöktes av först en katt och därefter en bulldogg.

Oskar Karlsson kom särskilt ihåg de första inkomstbringande basarerna på den första festplatsen ovanför Götgatan och de imponerande strejkmötena med bland annat Hjalmar Branting 1909. ”Jag var lokal redaktör för tidningen Folket och fick sedermera det tvivelaktiga nöjet att vara parkföreståndare.”

Pseudonymen **” Den trubbiga pennan ”** skriver att de fösta åren var parken belägen på ett par tomter till vänster om den branta Götgatsbacken. Han var med och arbetade vid anläggandet av den första parken på steniga tomter. Det fanns stora stenar som skulle flyttas men inge rådde på dessa men då kom bröderna Linde som till professionen var stenarbetare och de lyckades med det mesta. En liten fyrkantig dansbana uppsattes över de största stenbumlingarna och då dansbanan låg i en sluttning kunde de församlade ungdomarna kika på de dansande underifrån. Detta tilltag stoppades av arrangören och bagare Brolin som föste bort dem. Brolin fick sedermera öknamnet ”pojkfösarn”.

En uppskattad musiker var Ernst Aldén som ledde en kvartett. Nils Linde sadelmakare i Flen, gick under skådespelarnamnet ”Nisse i Brofallet ”. Han roade publiken genom att klä ut sig till kvinna, dansade och sjöng och berättade historier. Kalle Johansson som arbetade på Nordiska Kompaniet i Nyköping, åkte omkring i parkerna. I Flensparken stod han på en sten och sjöng.

Ludvig Mattsson tar upp vad parkens utveckling betytt för honom. Särskilt erinrar han sig om ett utomordentligt livfullt föredrag av självaste Hinke Berggren. Det var ett av de förnämligaste föredrag han någonsin hört.

Albin Åhlund: Uppehåller sig en del av vad som varit och vad som saknas. En serveringspaviljong samt ombyggnad av dansbanan till en mer modern sådan. Helst skulle den kläs in i glas och förses med centralvärme, vilket också skulle innebära en större samlingslokal.

Calle Johansson artist uttalar sig om parken: När jag för 20 år sedan sjöng i Folkets Park Flen, så såg det inte ut som i dag, Minns ej om det fanns någon estrad att sjunga från, tror snarare att det var en stor sten, ty sådana fanns det gott om både nerför och uppför. Piano saknades så man fick så att säga sjunga på rak arm. Så småningom skedde sånguppträdandet på ett något högre plan d.v.s. från den gamla teatern, dansbaneestraden. Publiken satt på bänkarna uppe i backsluttningen ett 30-tal meter från sångaren så ibland tyckte man sig stå ensam i en stor skog och sjunga. Senare tid har parken utvecklats i positiv riktning.

Artisten **Helge Carlsson** som första gången besökte en Park 1910, och konstaterade att det är stor skillnad i dag. Han som teaterledare är irriterad på tidningarnas många gånger söndagsskolläraraktiga sätt att kritisera repertoaren.

Fru Hulda Linde måste också omnämnas i jubileumsskriften. Hon tillhörde den gamla kända personerna i parken och sin ryktbarhet har hon vunnit genom sin eminenta kunskap i den ädla kaffekokningskonsten. Under så gott som alla åren har hon skött denna del av serveringen. Därför vårt hjärtliga tack.

Christer Uddin

Utdrag ur provinsialläkarrapport från Malmköping 31 december 1864

Provinsialläkaren Braun i Malmköping hade sin tjänst i Malmköping och arbetade inom en radie av 3 – 3,5 mil. Det är därför osäkert var invånarna han beskriver nedan egentligen befinner sig.

”*Innevånarnas lynne är i grundtonen sangviniskt. Han är vaken och sjelfmedveten, frimodig och glad, öppen och tillgänglig, lätt sårad och lätt försonad, lättsinnad och lättsinnig, flyktig och opålitlig, sjelfsvåldig och stursk. Dessa äro skiftningarna. Klädedrägten , afpassas efter årstiden. Männernas består af långbybor, rock och wäst af kläde eller wadmal och derunder vid kallare årstid en ylle- eller skinntröja. Den uppväxande generationen börjar nyttja kalsonger. Hufvudbonaden är mössa eller hatt. Quinnornas drägt utgöres af ylle- eller bomullsklädning, hals- och hufvuddukar af bommull eller silke och till ytterplagg lifrock af wadmal eller kläde. Herrgårdspigorna stoltsera i krinolin. Wintertiden och i hvardagslag nyttja båda könen pelsverk af fårskinn. Lyxen bör på de sednare åren, sedan gårdfarihandeln upphört, något minska.”*

Läkarväska
Bild: Region Skånes medicinhistoriska samlingar, H6740

Dr Karl Fredrik Edvard Braun (f. 1828 i Hedvig Eleonoras församling Stockholm) var bataljonsläkare vid Södermanlands regemente mellan 1864 och 1866 samt bataljonsläkare mellan 1866 och 1878 tillika provinsialläkare i Malmköping åren 1864 - 1878.

Anne-Marie Lindblad

Brand i Katrineholm orsakade dödsfall dagen efter

Den 24 juli 1901 klockan 04.00 utbröt en eldsvåda i en uthusbyggnad på innergården till Oppunda härads sparbank i Katrineholm, där även Apoteket låg.

Uthuset var byggt av trä och innehöll visthusbodar, magasin och stall. I magasinet förvarades 8-9 fat av olika oljor. Inom några minuter var byggnaden övertänd. Branden spred sig även till intilliggande uthus där bland annat byggmästare L.P. Larsson hade sitt lager. Likaså till smörjare Blomgrens utbyggnad.

Sparbankshuset lyckades man rädda, men fönsterrutor som fanns inåt gården gick sönder av hettan och fönsterkarmarna blev förkolnade. På vinden började elden lysa, men kunde släckas med assuranssprutor.

Järnvägens brandspruta kom först till platsen och fungerade endast en kort stund, men god hjälp kom från Värmbols fabriken med en utmärkt spruta och mannar. Vattentillgången var god och kom från järnvägsstationen. Tack vare det lugna vädret och den rikliga tillgången på vatten och insatser kunde elden släckas.

Till förhör hade det kallats ca 20 personer, men ingen upplysning kunde erhållas angående orsaken till eldens uppkomst.

Huset låg vid Nygatan. Sparbanken flyttade hit den 5 oktober 1881 från Stensjö och var kvar där fram till 1930. Huset är numera pastorsexpedition och adressen är Bievägen 3.

Inger Andersson

Källor

Fotot är från *Katrineholms stadsarkiv*

Katrineholms Tidning 26 juli 1901

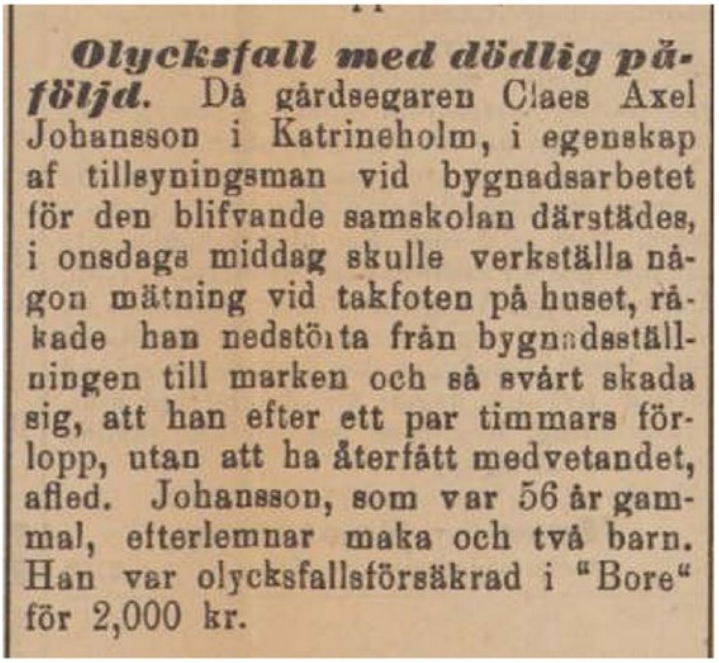
Katrineholm mellan två världskrig. Hilding Hjelmberg

Var han trött?

Med och släckte elden under hela natten var L.P. Larssons svåger, Claes Axel Johansson, bosatt i Stora Malm församling.

Senare samma dag gick han till arbetet, bygget till Djulögatan och Hantverkargatan. Man vet inte om det berodde på trötthet att han ramlade ner från byggnaden.

Ur Katrineholms Tidning 1901

Olycksfall med dödlig påföljd. Då gårdsegaren Claes Axel Johansson i Katrineholm, i egenskap af tillsyningsman vid bygnadsarbetet för den blifvande samskolan därstädes, i onsdags middag skulle verkställa någon mätning vid takfoten på huset, råkade han nedstörta från bygnadsställningen till marken och så svårt skada sig, att han efter ett par timmars förlopp, utan att ha återfått medvetandet, afled. Johansson, som var 56 år gammal, efterlemnar maka och två barn. Han var olycksfallsförsäkrad i "Bore" för 2,000 kr.

Svenska dagstidningar på Kungliga biblioteket

På Kungliga biblioteket hittar du digitaliserade svenska dagstidningar från över 1500 titlar mellan 1645 och idag. Där finns alla dagstidningar från 2014 och framåt samt tre fjärdedelar av den svenska tidningsutgivningen fram till och med 1906. På grund av upphovsrätt så medges endast fri tillgång till material äldre än 115 år. För att läsa det upphovsrättsskyddade materialet måste du besöka KB:s mikrofilmsläsesal i Humlegården i Stockholm eller vissa andra bibliotek.

Vi hittade högertidningen Katrineholms tidning som startade som en fädagarstidning 1887. Enligt Wikipedia hade tidningen sitt säte i Eskilstuna eftersom Katrineholm blev stad först 1917 och man fick enbart ge ut tidningar i städer. Tidningen gick 1926 upp i Katrineholmsposten.

Några klipp ur
Katrineholms Tidning 1901

Badtiden är inne och några badregler kan det därför ej skada att uppfriska minnet med. De lyda:

1. Bada ej vid hättig sinnesstämning.
2. Bada ej kallt, om ni är illamående.
3. Bada ej efter en genomvakad natt eller efter öfverdrifna kroppsliga ansträngningar utan att först ha hvilat några timmar.
4. Bada ej efter rikligt förtärande af mat och i synnerhet spirituösa drycker.
5. Tillryggalägg vägen till badstället i lugnt tempo.
6. Afkläd er långsamt och gå sedan genast i vattnet.
7. Gör först en dykning.
8. Uppehåll er ej för länge i vattnet, i synnerhet om ni ej är mycket kraftig.
9. Torka er ordentligt efter badet, frottera kroppen med handduken, kläd er raskt och tag sedan en kort promenad.

Badar man efter dessa föreskrifter, är badet hvarje gång ett nöje och verkar välgörande på kropp och sinne.

Det blifvande sjukhuset i Flen. Det nya sjukhuset för länet, hvilket förlagts till Flen, skall uppföras i två våningar af trä, rappadt ut- och invändigt och förses med vatten- och afloppsledningar etc. Kostnaden är beräknad till 28,400 kr. I detta pris ingår kostnaden för en uthusbygnad, som skall uppföras för 1,200 kr. Dock torde priset komma att höjas något för inrättandet af en vattenreservoar och balkonger till båda våningarne.

Huset är afsedt att rymma 28 patienter. Därtill komma 2 isoleringsrum samt rum för sköterska.

Platsen är en högt belägen grusås, midt emot Flens lasarett, och är skänkt af stallmästaren G. Tamm å Malstanäs.

Damerna i komitén ha fått i uppdrag att ombesörja inredningen.

Allt är bestämdt att vara färdigt till den 1 okt. 1902.

Avs:
KFV Släktforskarförening
c/o Anders Nilsson
Jägaregatan 56
643 31 Vingåker

B PP Sverige, Port Payé

Nya medlemmar sedan förra numret av KFV-forskaren

Jenny Osanius, Nyköping
Lars Medberg, Katrineholm
Ewa Lindström, Katrineholm
Marie Bosson, Valla
Jan-Olov Andersson, Katrineholm
Inger Weidås, Katrineholm

Vi hälsar alla nya medlemmar välkomna till vår förening!

Program 2022

Våren 2022

Jourhavande släktforskare i Vingåker 3/5 kl. 17.30-19.30
Jourhavande släktforskare i Katrineholm, 28/4 kl. 16-18
Jourhavande släktforskare i Flen 20/4, 24/5, 15.00 - 17.00

19 april, 18.30. Ted Rosvall berättar om emigranter, hur man hittar dem. Perrongen i Katrineholm.
21 april, Kurs i programmet Min släkt, ABF Katrineholm
26 april DNA kurs i egen regi, ABF Katrineholm
4 maj, 18.30 Årsmöte i Sandbäcksgården
19 maj, 15.00. Utflykt till Högsjö, besök på museum och smedja

Hösten 2022

Jourhavande släktforskare i Flen 27/9, 25/10, 29/11, 12/12 kl 15-17
Jourhavande släktforskare i Katrineholm 22/9, 26/10, kl 16-18, 23/11 kl 14-16
Jourhavande släktforskare i Vingåker 27/9, 25/10, 22/11 kl 17.30-19.30

6 augusti medverkar vi på Vialadagen och svarar på frågor
7 augusti med Katrineholm-Stora Malms hembygdsförening vid hembygdsgården
13 september Jenny Fornedal lotsar oss igenom Bygdeband och Hembygdsföreningar
12 november Arkivens dag, öppet hus i Vingåkers hembygdsförenings lokal Takåsen
Början av november Lennart Palm gästar oss och berättar ”Från gravvalvsallvarlig till dödskul”, på Perrongen i Katrineholm

Läs mer på föreningens webbsida www.kfvslakt.se

Sveriges Släktforskarförbund
Sörmlands Sparbank
ABF
GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG